

4. Wytyczne konserwatorskie

Koncepcję rewaloryzacji opracowano w oparciu o sporządzone wcześniej wytyczne. Za podstawę do odtworzenia historycznego układu przestrzennego przyjęto ślady historycznych dróg zachowane w terenie oraz udokumentowane inwentaryzacją z roku 1974 (są to ślady historycznego układu parku sprzed jego modernizacji w latach 70 - tych)

1. Układ przestrzenny

Kompozycja parku oparta jest o układ dwóch prostopadłych osi . Główna oś kompozycji przebiega przez plac centralny i Kasyno. Druga z osi związana jest z układem dróg wychodzących z placu i podkreślona jest dwoma placykami. Osie te stanowią ośnię geometrycznej konstrukcji placu centralnego. W kontraście do placu pozostała część parku ma charakter naturalistyczny ze swobodnie kształtowanym przebiegiem dróg i wnętrzami. Całość kompozycji spina prowadzona łagodnymi łukami obwodnica parkowa.

2. Plac centralny

Projekt przewiduje odtworzenie historycznego wystroju placu, na który składają się basen z fontanną, rabaty kwiatowe, alejowe nasadzenia drzew. Wszystkie te elementy pozostają względem siebie w ściśle określonych proporcjach i tworzą układ symetryczny. Elementem centralnym kompozycji jest basen z fontanną . Projekt przewiduje przywrócenie mu jego pierwotnej lokalizacji na przecięciu głównych osi kompozycyjnych i rozmiarów . Materiały historyczne określają dokładne wymiary basenu - 18 x 31 m, technologię wykonania - z betonu płukanego oraz sposób posadowienia - w lekkim zagłębieniu, eksponującym lustro wody.

Basen otacza układ 6 rabat dopasowany do kompozycji placu. Rysunek rabat, zgodnie z modą lat 30 - tych, składa się z gazonowej obwódki i kontrastującego z nią wypełnienia .

W projekcie przewiduje się uzupełnienie ubytków w alejach otaczających plac.

Projekt placu uwzględnia wymagane przez Inwestora zachowanie ogrodzenia wydzielającego Kasyno. Założenia projektu umożliwiają jednak docelowe włączenie budynku Kasyna do kompozycji parku (bez konieczności wprowadzenia zmian w kompozycji placu centralnego) poprzez likwidację ogrodzenia oraz np. lokalizację kawiarni w podcieniach tarasu.

Sposób zamknięcia kompozycji placu rozwiązano wariantowo.

Koncepcja przewiduje żwirową nawierzchnię placu, zgodną z przekazami historycznymi.

3. Układ drogowy i wejścia do parku

Układ drogowy tworzą: obwodnica parkowa (szer. 4.5m), układ równoległych dróg wychodzących z placu centralnego (szer. 3.5m), połączonych z dwoma placykami oraz system dróg wejściowych do parku o zróżnicowanej szerokości.

Historia Parku Miejskiego w Otwocku

1920 - burmistrzem Otwocka zostaje Michał Górzyński, który największy nacisk położył na budowę w Otwocku urządzeń komunalnych i socjalno kulturalnych¹

1923 - Rada Miejska Otwocka podejmuje uchwałę upoważniającą magistrat do rozpoczęcia pertraktacji z właścicielem dóbr otwockich hr. Władysławem Jezierskim dot. kupna gruntu pod park miejski²

1924 - 6 września 1924r. nabyto grunty (o pow. 17 mórg i 210 prętów - w przybliżeniu 8.5ha) pod park miejski z wydzielonego folwarku Anielin³

1924 - planista warszawski Wacław Tański (1874 - 1943), główny ogrodnik Łazienek, składa ofertę na wykonanie planu parku. Oferta zostaje przyjęta przez władze miejskie. W swoim projekcie Tański przewidywał korty tenisowe, muszlę koncertową, i gmach kasyna, które miało być ośrodkiem życia towarzyskiego uzdrowiska.⁴

1926 - władze miejskie Otwocka podjęły decyzję o budowie Kasyna wg. projektu Leszka Władysława Horodeckiego (absolwenta Cesarskiej Akademii Sztuk Pięknych). Wykonawcą projektu było Przedsiębiorstwo Inżynieryjno - Konstrukcyjne Ulen and Co.⁵

1932 - Rada Miejska prowadzi rozmowy z fabryką Kocent and Goździkiewicz z Włocławka oraz ze Stanisławem Życieńskim w sprawie urządzenia parku miejskiego i budowy basenu⁶

1932 - Odsłonięcie pomnika marszałka Piłsudskiego w dniu 13 08. 1932r.⁷

1933 - renowacja parku wg. projektu planisty warszawskiego Stanisława Życieńskiego - Zadory (kierownika Ogrodu Ujazdowskiego). „Przygotował on projekt, kosztorys urządzenia części parku przed kasynem, gdzie osnową kompozycji stał się duży, prostokątny basen otoczony kwietnikami”. Zamknięcie placu stanowiła półkolista ściana tuj i na ich tle pomnik marszałka Piłsudskiego , autorstwa Rzeckiego.⁸

1933 - ogrodnikami w Parku Miejskim byli kolejno Antoni Dudek i Władysław Stępnia⁹

¹ „Otwock 1407 - 1967” - praca zbiorowa pod red. Józefa Kazimierskiego, W- wa 1972r. str. 55

² Marta Jankowska, „Ogrody Otwocka”, Mazowsze nr2/94, str. 29

³ j.w.

⁴ j.w.

⁵ „Otwock 1407 - 1967” - praca zbiorowa pod red. Józefa Kazimierskiego, W- wa 1972r. str. 55

⁶ Akta miasta Otwocka, Archiwum w Otwocku, sygn.488

⁷ Archiwum Dokumentacji Mechanicznej, W - wa, sygn. I - U - 4645, Nr neg. r.43091

⁸ Marta Jankowska, „Ogrody Otwocka”, Mazowsze nr2/94, str. 29

⁹ Archiwum w Otwocku, Akta - Utrzymanie, urządzenie Parku Miejskiego - 1933r., sygn. 489

PARK MIEJSKI W OTWOCKU

UKŁAD PRZESTRZENNY PARKU

ROK 1933

PRZEBIEG DRÓG PARKOWYCH

PLACE

OGRODZENIE

WEJŚCIA DO PARKU

1. KASZYNO
2. BASEN Z FONTANNĄ
3. KORTY TENISOWE
4. TEREN ZAPLECZA GOSPODARCZEGO

OTWOCKO
skala 1:500

Ewolucja układu przestrzennego

Faza I (1924 - 1932)

W 1924r. po nabyciu przez Radę Miasta Otwocka gruntu z przeznaczeniem na park miejski zostaje zlecone opracowanie projektu parku. Pierwszy projekt wykonuje Wacław Tański. Nie zachował się rysunek projektu, ani żaden dokładny opis pozwalający stwierdzić w jakiej części projekt Wacława Tańskiego został zrealizowany. Wiadomo, że zawierał on korty tenisowe, muszlę koncertową oraz gmach Kasyna.

W 1926r. Rada Miasta Otwocka podejmuje decyzję o budowie Kasyna i zleca wykonanie projektu budynku architektowi Leszkowi Władysławowi Horodeckiemu. Budynek Kasyna zaprojektowany w stylu neoklasycystycznym został zwrócony głównym portykiem wejściowym do ulicy a od strony ogrodowej umieszczono potężny taras i loggie. Roboty wykonawcze zlecono Przedsiębiorstwu Inżynieryjno - Konstrukcyjnemu Ulen & Company. zachował się plan z 1927r. sygnowany przez firmę Ulen & Company, przedstawiający układ przestrzenny parku i budynek kasyna. Mapa miasta Otwocka z 1932r. a więc sprzed przebudowy wg. projektu St. Życieńskiego) potwierdza, że pewne elementy tego planu zostały zrealizowane. Do elementów tych należały: lokalizacja głównego wejścia do parku w północnym narożniku terenu, układ alejek w północno - wschodniej części, lokalizacja w części północno - wschodniej kortu tenisowego, plac centralny na osi budynku Kasyna, plac w części zachodniej parku, część układu drogowego części zachodniej parku.

Plan z 1932r. (bardziej wiarygodny niż plan Ulena & Co) pokazuje ponadto, że w części pd - wsch., niedaleko placu centralnego znajdował się inny wydzielony plac, możliwe, że o charakterze sportowym.

Pośrodku placu centralnego umieszczono kwadratowy element, prawdopodobnie fontannę, którą realizowano właśnie w 1932r.

Oprócz wejścia w północnym narożniku funkcjonowało również wejście w narożniku zachodnim. W południowym narożniku terenu ulokowano zaplecze ogrodnicze (na planie zaznaczono dwa budynki).

FAZA II (1932 - 1948)

Plac centralny

Przed Kasynem, od strony parku zaprojektowano „gazony trawnikowo - kwiatowe” z umieszczoną pośrodku fontanną. Założono, że będzie to centralny punkt spacerowo - wypoczynkowy tzw. „deptak przed domem zdrojowym”.

Zgodnie z zachowaną fotografią z okresu międzywojennego rozplanowanie placu centralnego wyglądało następująco. W Części centralnej znajdował się ozdobny basen z wodotryskiem o wymiarach 18 x 31 m, wykonany prawdopodobnie z betonu z wciśniętym płukany żwirem. Basen otaczała wąska rabata. Pozostałą część placu wypełniało 6 innych rabat o geometrycznych kształtach, poprzedzielanych ciągami pieszymi. Rabaty określone są w archiwaliach jako skromne, choć sprawiające wrażenie „efektownego dywanu wschodniego”. Całość założenia zamykał półkolisty plac z pomnikiem Marszałka Piłsudskiego pośrodku.

Drogi parkowe

W 1932r. nastąpiła zmiana sieci dróg wg. projektu St. Życieńskiego. Ślady tego układu zostały zapisane na inwentaryzacji terenu wykonanej w 197..r. Obwodnica parkowa została wysadzona drzewami liściastymi, wprowadzono również nasadzenia drzew liściastych przy budynku Kasyna.

Trawniki (wnętrza parkowe)

- „ w części środkowej przy drodze na poprzecznej osi basenu”
- „ w sąsiedztwie placu zabaw i kortów tenisowych”
- „ duży ozdobny trawnik z klombami kwiatów w miejscu po korcie tenisowym”

Korty tenisowe

Były zlokalizowane w północno - wschodnim narożniku, ogrodzone wysokim „drucianym parkanem”. Dwa korty zlokalizowano na terenie dawnych kąpielí słonecznych.

Plac zabaw

Wiadomo, że był, nie znana jego lokalizacja

Ławki

Drewniane, na żeliwnych nóżkach, chowane na zimę.

Nawierzchnia

1932r - żwirowanie uliczek i placów spacerowych

1938r. - złożenie zamówienia przez Komisję Klimatyczną Uzdrowiska Otwock na „miał kamienny do zwirowania ulc w parkach”

Szata roślinna

1932r. - Zakup na zlecenie St. Życieńskiego:

64 szt. *Thuja occidentalis* (na plac centralny)

152 szt. - drzewka pienne

Podano również wykaz drzew i krzewów do nasadzeń:

1. *Thuja occidentalis*
2. *Thuja occidentalis globosa compacta*
3. *Juniperus sabina*
4. *Picea excelsa columnaris*
5. *Picea excelsa Maxwelli*
6. *Picea excelsa procumbens*
7. *Picea obovata*
8. *Picea pungens*
9. *Picea excelsa globularis compacta*
10. *Picea excelsa aurea*
11. *Pinus cembra*
12. *Pseudotsuga Douglasi*

1935r. - informacja o składzie gatunkowym nasadzeń na kwietnikach:

kanna, szatwie, dalie, lobbie, begonie.

Na terenie parku wystawiano w kublach palmy i draceny.

1937r. - opinia L. Danielewicza o złym stanie parku. Zalecił on sadzenie gatunków dobrze znoszących gleby piaszczyste i podał ich wykaz.

1. *Abies Concolor*
2. *Abies Nordmaniana*
3. *Pseudotsuga Douglasii*
4. *Picea Pungens Argentea Glanca*
5. *Pinus Cembra*
6. *Pinus Austriaca*
7. *Pinus Strobus*
8. *Larix Europea*
9. *Thuja occidentalis Elwangeriana*
10. *Chamaecyparis Lawsoniana*
11. *Juniperus zwykły*
12. *Juniperus Sabina*
13. *Juniperus Sabina Tamariscifolia*
14. *Juniperus Pfitzeriana*
15. *Juniperus Virginiana*
16. *Taxus Baccata*
17. *Taxus Fastigiata Var.*

18. *Taxus Baccata pyramidalis* (przy basenie)
19. *Thuja Gigantea*
20. *Thuja Occidentalis Aureo* - Spiok
21. *Acer fol. Aureo* - Wariegata
22. *Acer fol. Argentea* - Wariegata
23. *Acer Pseudo* - *Platanus purpureum*
24. *Betula Hoseri*
25. *Betula Werrucosa Youngi*
26. *Catalpa Bignonis*
27. *Magnolia Cobus borialis*
28. *Sorbus Aria Subtonitosa*
29. *Prunus Cerasifera pisardi*
30. *Syringa Chinensis*
31. *Syringa Vulgaris*
32. *Polygonum Auberti*

1938r. - posadzenie grup drzew iglastych przy wejściu do parku i estradzie

- posadzenie grup modrzewiowych
- wyznaczenie miejsca obsadzono sosną wejmutką
- wymieniono *Tsugę* na *Abies concolor*
- sadzono *Juniperus sabina*
- sadzono sosnę austriacką
- prowadzone rekultywację trawników.

Zalecany skład gatunkowy trawy do wysiania:

- Rejgras angielski* 40 %
- Wiechlina łąkowa* 20 %
- Mietlica rozłogowa* 10 %
- Kostrzewa łąkowa* 10 %
- Mietlica zwykła* 10%
- Kostrzewa czerwona* 10%

Fontanna

Wymiary fontanny: 18 x 31 m(razem z „bandami” i umocnieniem brzegów 20.5 x 33.5m). W opisie wymieniono „ wwalcowanie żwirku mytego o grubości ziarna 3 - 4mm.

Wejścia

- wejście od strony pn - wsch - ozdobienie wejścia kwietnikami. Drugie wejście w połowie zachodniego fragmentu ogrodzenia parku.

Estrada dla orkiestry / Muszla koncertowa

1932r. - przeniesienie estrady „na. prawą stronę deptaka”

Muszla koncertowa drewniana, w kolorze piaskowym, o opływowym kształcie.